

ЕКОНОМІКА

УДК 657.1:339.5

Н.М. Ткаченко

к.е.н.

Український державний університет
харчових технологій

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

У статті запропонована методологія кореспонденції рахунків за подіями: реалізація при попередній оплаті; реалізація після відвантаження (без оплати); при попередній оплаті постачальникові; при оприбуткуванні запасів без оплати, і користуючись запропонованою методологією розроблена відповідна кореспонденція рахунків.

Відповідно до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" № 283/97-ВР від 22 травня 1997 р. підприємство одночасно з бухгалтерським обліком організовує податковий облік, який відрізняється визначенням сум валових доходів та валових витрат, датою збільшення доходів і витрат для здійснення цілей оподаткування, яка не збігається з моментом отримання прибутку від реалізації в бухгалтерському обліку; сума витрат на виробництво не відповідає сумі валових витрат. Об'єктом оподаткування стала величина, що не збігається з одержаним фінансовим результатом виробничо-господарської діяльності підприємства. Об'єктом оподаткування є валовий прибуток, визначений у податковому обліку.

Відповідно до Указу Президента "Про деякі зміни в оподаткуванні" № 857/98 від 07.07.98 р. (набув чинності з 01.10.98 р.) реалізація продукції (робіт, послуг) відбувається при попередній оплаті і без оплати. Згідно з цим Указом термін дати визначення податкових зобов'язань і податкового кредиту з ПДВ з дати одержання (сплати) коштів переноситься на дату відвантаження (одержання) продукції, товарів (робіт, послуг). Дата виникнення податкових зобов'язань визначається пунктом 7.3, а дата виникнення податкового кредиту п. 7.4 та п. 7.5 Закону України "Про податок на додану вартість".

Відповідно до Указу Президента України, який набув чинності з 01.10.98 р., автором запропонована методологія кореспонденції рахунків за подіями:

- I. Реалізація при попередній оплаті.
- II. Реалізація після відвантаження (без оплати).
- III. При попередній оплаті постачальникові за продукцію, товар, матеріали, послуги.
- IV. При оприбуткуванні товарно-матеріальних цінностей без оплати.

У табл. 1 наведена методологія кореспонденції рахунків за подіями.

Вихідні дані: Загальний оборот – 120 грн., у т. ч. ПДВ – 20 грн., собівартість реалізації продукції, товарів (робіт, послуг) тощо – 50 грн.

Таблиця 1

МЕТОДОЛОГІЯ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ РАХУНКІВ ЗА ПОДІЯМИ

I. Реалізація при попередній оплаті

№ з/п	Зміст операції	За Планом, що діяв до 01.01.2000 р.		За новим Планом з 01.01.2000 р.			
		дебет	кредит	сума грн.	кредит	дебет	сума грн.
1	2	3	4	5	6	7	8
I подія	Надходження грошових коштів	51	48	100	311	361	120
		48	62	100			
		51	62	20			

продовження таблиці 1-1

1	2	3	4	5	6	7	8
	Розрахунки з податкових зобов'язань з ПДВ	67-1	68-1	20	643	641	20
2 подія	Відвантажені товарно-матеріальні цінності	62	46	120	361	701	120
		46	40,41	50	901	26,28	50
		46	67-1	20	701	643	20
	Результат від реалізації	46	80	50	—	—	—
	Списання у порядку закриття рахунка № 90	—	—	—	791	901	50
	Закриття рахунка № 70	—	—	—	701	791	100

Як видно із наведеного прикладу варіант відображення проводок при надходженні коштів на Поточний рахунок у національній валюті не змінився (як і до 1-го жовтня), якщо першою подією було надходження коштів на Поточний рахунок в національній валюті.

II. Реалізація без попередньої оплати (по відвантаженню)

№ з/п	Зміст операції	За Планом, що діяв до 01.01.2000 р.		За новим Планом з 01.01.2000 р.			
		дебет	кредит	сума	кредит	дебет	сума
1 подія	Відвантаження товарно-матеріальних цінностей	62	48	100	361	701	120
		48	46	100			
		62	46	20			
	Податкові зобов'язання з ПДВ	46	68	20	701	641	20
		46	40,41	50	901	26,28	50
	Результат від реалізації	46	80	50	—	—	—
2 подія	Надходження грошових коштів	51	62	120	311	361	120
	Списання у порядку закриття рахунку № 90	—	—	—	791	901	50
	Закриття рахунку № 70	—	—	—	701	791	100

У цьому випадку датою виникнення податкових зобов'язань, вважається дата відвантаження продукції (робіт, послуг), яка попадає у податковий період.

III. При попередній оплаті постачальнику за послуги, матеріали, товар, продукцію

№ з/п	Зміст операції	За Планом, що діяв до 01.01.2000 р.		За новим Планом з 01.01.2000 р.			
		дебет	кредит	сума грн.	кредит	дебет	сума грн.
1 подія	Попередня оплата	18	51	100	631	311	120
		60	18	100			
		60	51	20			
	Розрахунки з податкового кредиту з ПДВ	68-1	67-2	20	641	644	20
2 подія	Одержання податкової накладної та оприбуткування товарно-матеріальних цінностей	67-2	60	20	644	631	20
		05, 41	60	100	20, 28	631	100
		та ін.			та ін.		

Як видно із прикладу варіант відображення проводок за попередньої оплати за матеріали, товар, продукцію (роботи, послуги) не змінився (як і до 1 жовтня), якщо першою подією було списування коштів з Поточного рахунку в національній валюті.

IV. При оприбуткуванні товарно-матеріальних цінностей без попередньої оплати

№ з/п	Зміст операції	За Планом, що діяв до 01.01.2000 р.		За новим Планом з 01.01.2000 р.			
		дебет	кредит	сума грн.	кредит	дебет	сума грн.
1 подія	Одержання податкової накладної і оприбуткування товарно-матеріальних цінностей Податковий кредит з ПДВ	05, 41	18	100	20, 28	631	100
		та ін.					
		18	60	100	641	631	20
		68	60	20	631	311	120
2 подія	Оплата	60, 76	51	120	631	311	120

У цьому випадку датою виникнення прав платника на податковий кредит, вважається дата одержання податкової накладної на одержання товарно-матеріальних цінностей (матеріалів, продукції, товарів (робіт, послуг), яка припадає на податковий період.

Відповідно до нового Плану рахунків бухгалтерського обліку облік валових витрат, і валових доходів зберігаються (хоч подібні рахунки як були № 18 і 48 не передбачені).

Витрати, що відображаються в бухгалтерському обліку, не зменшують оподаткованого прибутку.

Довідка. Для збереження субрахунків з минулого Плану рахунків запропоновано автором аналогічні субрахунки у Плані рахунків з 01.01.2000 р. (табл. 2):

Таблиця 2

Кореспонденція рахунків з обліку операцій з податку на прибуток, податку на додану вартість (ПДВ), акцизного збору, фінансових санкцій, тощо

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків			
		За Планом, що діяв до 2000 р.		За новим Планом	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
1	2	3	4	5	6
1	Нарахований податок на прибуток	81	68-2	981	641/2
2	Податок на прибуток списаний на фінансові результати	80	81	791	981
3	Відображений нерозподілений прибуток	80	98	791	441
4	Нарахований збір до державного Інноваційного фонду при реалізації готової продукції, товарів (робіт, послуг)	20. 26. 29. 44	65-1	93	642
5	Нарахований акцизний збір при реалізації підакцизної продукції	46	68-3	701	641/3
6	Нарахований комунальний податок	20. 26. 44	68-6	92	641/6
7	Нараховані фінансові санкції за результатами перевірки податковими органами	81	68-4	948	641/4
8	Нарахований збір на розвиток виноградарства і хмелярства	44	68-5	92. 93. 94	641/5
9	Нарахована і сплачена сума ПДВ по операції ввезення імпортованих товарів	76 68-1	68-1 51	377 641/1	641/1 311
10	Здійснена оплата за товар	60.61	50.51	631	30.31
	Відображена сума податкового кредиту	68-1	67-2	641/1	644
	Оприбуткований товар за купівельною вартістю	41-1	60.61	281	631
	Відображені розрахунки з податкового кредиту з ПДВ	67-2	60.61	644	631
11	Податкові зобов'язання з ПДВ	67-1	68-1	643	641/1
	– відвантажені товари в рахунок попередньої оплати	61. 62	46	361	702
	– розрахунки за податковими зобов'язаннями з ПДВ	46	67-1	702	643
12	Виданий податковий вексель на суму податкових зобов'язань	67-1	66	643	62^1
	– включена сума ПДВ, вказана у податковому векселі, до суми податкових зобов'язань	66	68-1	621	641/1
	– сплачена сума податкового зобов'язання, вказана у векселі	68-1	51	641/1	311
	– включена сплачена сума ПДВ до складу податкового кредиту	68-1	67-1	641/1	643
13	Включений до податкового кредиту ПДВ, сплачений під час митного оформлення	68-1	76	641/1	377
14	Безоплатна передача виробничих запасів	46	05. 06	949	20
	– сума ПДВ (податкові зобов'язання)	46	68-1	949	641/1
15	Відображені витрати, пов'язані з реконструкцією, модернізацією, модифікацією, забудовою, дообладнанням об'єктів основних засобів	03	60	15	631
	– сума ПДВ (податковий кредит)	68-1	60	641/1	631
16	Нарахований податок на дивіденди (30% від нарахованої суми)	75	68-2	671	641
17	Відображення податкових зобов'язань з ПДВ у випадку реалізації основних засобів	46	68-1	742	641/1
18	Сума, що підлягає відшкодуванню винною особою	72	83	375	746
	– сума, що підлягає сплаті до-бюджету	83	68-1	746	642
19	Розрахунки за страхуванням	20	65-2	23	653

Висновки

У зв'язку з тим, що підприємство, відповідно до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" № 283/97-ВР від 22 травня 1997 р. одночасно з бухгалтерської обліком витрат і фінансових результатів зобов'язано вести податковий: облік валових витрат і валових доходів та Указу Президента України "Про деякі зміни в оподаткуванні" № 857/98 від 07.07.98 р. автором у статті запропонована методологія кореспонденції рахунків за подіями.

Для спрощення користування рахунком № 64 "Розрахунки за податками й платежами" запропоновані субрахунки аналогічні до раніше діючого Плану рахунків і користуючись запропонованою методологією розроблена кореспонденція рахунків.
